

Інформація про діяльність наукової бібліотеки МДУ у 2018 році

У звітному році свою *головну мету* бібліотека бачила в документальному та інформаційному забезпеченні навчальної та наукової діяльності університету, задоволенні інформаційних потреб користувачів, сприянні інтеграції науки університету до світової наукової комунікації.

Основними завданнями були:

- створення документального та електронного інформаційного середовища як ефективною складовою освітньо-наукової інфраструктури університету;
- забезпечення доступу користувачів бібліотеки до власних, вітчизняних, світових електронних інформаційних ресурсів;
- забезпечення механізмів інтеграції науки університету до світової наукової комунікації.
- забезпечення діяльності інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» («Mariupol Window on America Center»).

Діяльність бібліотеки відбувалась за напрямками:

- бібліотечне, інформаційно-бібліографічне та інформаційно-аналітичне забезпечення навчально-виховної, наукової діяльності університету;
- комплектування та збереження бібліотечного фонду й інформаційних ресурсів;
- розвиток власних електронних інформаційних ресурсів;
- впровадження та використання новітніх інформаційних технологій;
- інтеграція науки університету до світової інформаційної наукової комунікації, відстеження наукометричних показників;
- виховання інформаційної культури у студентської молоді, та принципів академічної доброчесності;
- культурно-просвітницька та соціокультурна діяльність;
- науково-дослідна та науково-методична діяльність;
- видавнича діяльність;
- співробітництво з бібліотеками, установами, організаціями зарубіжжя та країни;
- зміцнення матеріально-технічної бази бібліотеки.

Виконанню поставлених завдань сприяла робота *дорадчих органів бібліотеки*: рада керівників структурних підрозділів наукової бібліотеки, науково-методична рада, робоча група з інформаційного представництва бібліотеки в мережі Інтернет, робоча група з організації переведення фонду та довідково-пошукового апарату бібліотеки на УДК, яка була створена на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. №177 «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації» та наказу МОН України від 26.06.2017 №929 «Про впровадження Універсальної десяткової класифікації в практику роботи бібліотек».

Штат бібліотеки на 01.01.2019 складається з 28 співробітників з вищою спеціальною або гуманітарною освітою; 9 співробітників у звітному році отримали другу вищу освіту за ОС «Магістр» за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»; 1 співробітник закінчив навчання за ОС «Бакалавр» за спеціальністю «Документознавство та інформаційна справа».

Протягом року співробітники бібліотеки підвищували професійний рівень: брали участь у вебінарах «Упровадження УДК в практику роботи освітянських бібліотек» (ДНІБ України імені В.О. Сухомлинського спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»), «Метрики Scopus, Cite Score, SJR, h-index», «Корегування профілів авторів та установ у Scopus», «Grant Writing Webinar».

На 01.01.2019 до складу бібліотеки входять 5 відділів з 7 секторами, 2 абонементи, 3 читальні зали з комп'ютеризованими читацькими місцями та інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» («Mariupol Window on America Center»), створений за наказом № 465 від 23.11.2018.

На 01.01.2019 загальна площа бібліотеки становить 832,78 м².

Зміцненню *матеріально-технічної бази бібліотеки* і створенню комфортних умов для читачів та співробітників бібліотеки сприяло придбання нових меблів, комп'ютерної та організаційної техніки за рахунок отриманого гранту від Посольства США в Україні. Університетом було профінансовано придбання нових стелажів для книгосховища, замінено підлогу в читальному залі історичного факультету.

Студенти, викладачі, аспіранти упродовж року відвідали бібліотеку 128 тис. разів, скористались електронними ресурсами понад 150 тис. разів, документовидача становила понад 311,6 тис. прим.

Фонд бібліотеки має універсальний характер, комплектується вітчизняними, іноземними документами відповідно до спеціальностей та напрямів наукової діяльності університету.

Всього за звітний рік до фонду бібліотеки надійшло 3 256 примірників (1 972 назви) нових видань, і на 01.01.2019 фонд складає 160 240 примірників. Пріоритетними напрямками комплектування фонду бібліотеки залишилися комплектування її наукового фонду (53% від загальної кількості нових надходжень) та комплектування виданнями українською мовою (77% від загальної кількості нових надходжень). На початок 2019 року загальний фонд періодичних видань бібліотеки нараховує 344 найменувань, з них наукових – 212.

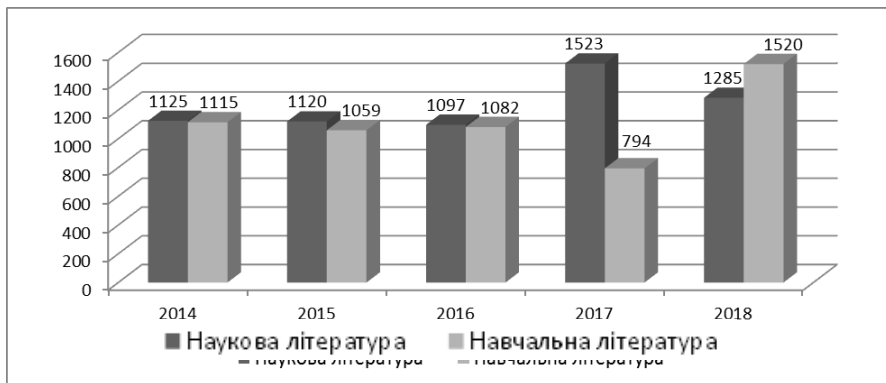

Рис. 1. Надходження наукової та навчальної літератури до наукової бібліотеки МДУ (2014–2018 рр., прим.)

Протягом року до бібліотеки у друкованому вигляді надійшло 192 прим. (64 назв.) праць викладачів університету і на 01.01.2019 їх загальний обсяг складає 12 624 прим. (1 335 назв).

В електронному вигляді до бібліотеки надійшло 74 прим. праць викладачів університету і на 01.01.2019 їх загальний обсяг складає 593.

Всього на придбання книг і періодичних видань у звітному році університетом було витрачено 69 313 грн.

Таблиця 1

**Фінансові витрати на придбання книг
і періодичних видань (грн.)**

Рік	Книги	Періодичні видання	Загалом
2016	2 530	28 426	30 956
2017	247 122	30 000	277 122
2018	8 238	61 075	69 313

За рахунок дарів до фонду бібліотеки надійшло книг на суму 32 9046 грн.

З бібліотечного фонду у 2018 році було виключено 3 993 прим. книг з причин застарілості, зношеності, втрати читачами. Це планова та обов'язкова робота, спрямована на своєчасне очищення фонду.

Сучасне інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності університету неможливе без *використання електронних інформаційних ресурсів*. Бібліотека надає доступ до власних електронних інформаційних ресурсів, ліцензійних світових баз даних Scopus, Web of Sciences, eLibraryUSA, а також до ресурсів Інтернету і тестові доступи до комерційних електронних ресурсів.

Таблиця 2

**Тестові доступи до комерційних інформаційних ресурсів
у 2018 році**

Вид тестового доступу	Електронні інформаційні ресурси	Термін надання
Постійний	Центр учбової літератури (Україна)	протягом року
	«ТЕХ МЕДІА ГРУП» (Україна)	протягом року
	JournalTOCs (Великобританія)	протягом року
	DPAnews (Німеччина)	протягом року
Обмежений	JSTOR (США)	з 01.03.2018 до 31.03.2018

Власні електронні інформаційні ресурси бібліотеки створюються на основі інформаційно-бібліотечної програми ІРБІС-64 та складаються з Електронного каталогу, повнотекстової бази даних «Електронна бібліотека НБ МДУ», бібліографічних баз даних «Електронна картотека статей», «Праці викладачів МДУ», «МДУ у засобах масової інформації» та ін. Їх обсяг за звітний рік збільшився майже на 19 тис. записів і на 01.01.2019 становить близько 170 тис. Протягом року було зареєстровано понад 270 тис. звернень до веб-ресурсів бібліотеки.

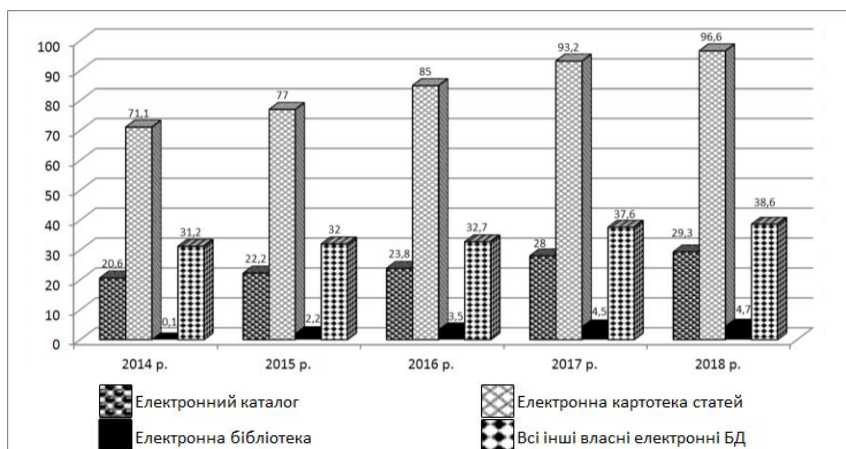

Рис. 2. *Власні електронні ресурси наукової бібліотеки МДУ (тис. записів)*

Сайт бібліотеки (<http://slibr.mdu.in.ua/>), на якому представлені документальні й інформаційні ресурси бібліотеки, послуги, бібліографічна та аналітична інформація тощо, у 2018 році відвідували не тільки користувачі з України, а й з 33 країн світу. У звітному році було створено сторінку «Вернісаж наукової бібліотеки МДУ» на фотохостингу Flickr й розпочато роботу з ведення каналу бібліотеки на Youtube.

На 01.01.2019 власне інформаційне представництво бібліотеки в мережі Інтернет складається з:

- сайту (<http://slibr.mdu.in.ua/>);
- блогів:
 - Бібліо.net (<http://bibliobzor.blogspot.com/>);
 - БібліОпус (<http://literaturhjobzor.blogspot.com/>);

- *інформаційних сторінок у соціальних мережах:*

FaceBook:

«Наукова бібліотека Маріупольського державного університету» (<https://www.facebook.com/nbmdu/>);

«Бібліотека – науковцю» (<https://www.facebook.com/biblio.nauk/>);

«Mariupol Window on America Center»

(<https://www.facebook.com/ac.mariupol/>);

Instagram (<https://www.instagram.com/nb.mdu/>);

- *електронного літературного журналу «Догори сторінками / Вверх страницами»* (<http://bibliopoeim.blogspot.com/>).

Також бібліотека має *представництво на сервісах Інтернету:*

- Slideshare (http://www.slideshare.net/NB_MDU/presentations);
- Pinterest (<https://www.pinterest.com/slibrmdu/>);
- Youtube «Наукова бібліотека МДУ» (<https://www.youtube.com/channel/UC79qZZbYDJ795Ej2fBFQ7jQ>);
- Flickr «Вернісаж наукової бібліотеки МДУ» (<https://www.flickr.com/photos/162972478@N03/albums>).

Завдяки використанню у роботі бібліотеки новітніх інформаційних технологій читачі мали змогу користуватися *інформаційно-бібліотечними послугами:*

- цілодобовий доступ до власних електронних ресурсів бібліотеки;
- вільний доступом до світових інформаційних ресурсів;
- електронна доставка документів;
- віртуальна довідка;
- електронне інформування про нові надходження літератури;
- електронне інформування у режимі вибіркового розповсюдження інформації.

Упродовж року для викладачів університету надавались *індивідуальні консультації:*

- з моніторингу фахових видань України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних;
- з методики пошуку інформації за темами, що складають сферу наукових інтересів викладачів;
- зі створення і реєстрації наукового профілю в *Google Академії* (на 01.01.2019 створено 149 наукових профілів);

проводились:

- заняття з питань академічної доброчесності (в рамках

міжкафедральних навчально-методичних семінарів);

- Дні інформації (для кафедр економіко-правового факультету);
- огляди і виставки-перегляди нових надходжень навчальної та наукової літератури за спеціальностями університету.

Для здобувачів вищої освіти проводилися *інформаційно-бібліографічні заняття* (всього 23) за темами:

- «Інформаційні ресурси наукової бібліотеки МДУ»;
- «Електронні ресурси НБ МДУ: сайт бібліотеки, блоги і сторінки у соціальних мережах»;
- «Правила оформлення наукових робіт (рефератів, курсових, бакалаврських, магістерських, наукових статей)»;
- «Технологія наукового дослідження. Принципи пошуку і відбору літератури для курсових робіт, пошук інформації в Інтернет»;
- «Принципи академічної доброчесності».

Протягом року бібліотекою було підготовлено та надіслано кафедрам 122 *бюлетеня нових надходжень* літератури, надано 27 *індексів ББК* та 1 817 *індексів УДК* до наукових робіт викладачів та студентів МДУ, виконано 12 690 *бібліографічних довідок* усіх типів. Також здійснювалися інформаційні супроводи науково-практичних конференцій та семінарів, що проводилися кафедрами.

Робота з *інтеграції серій «Вісника Маріупольського державного університету»* (далі – «Вісник МДУ») до світового наукового інформаційного простору здійснювалась за напрямками:

- інтеграція до наукометричних баз даних та пошукових систем, які надають оцінку якості виданням, відстежують цитування опублікованих робіт, складають рейтинги публікацій авторів та наукових установ;
- надання повнотекстового доступу до серій «Вісника МДУ» за допомогою вітчизняних і зарубіжних електронних бібліотек та зарубіжної наукової періодики;
- розміщення інформації про серії видання у вітчизняних та світових бібліографічних базах даних;
- відстеження імпаکت-факторів, рейтингу серій «Вісника МДУ» та індексів цитування вчених університету за статтями.

У звітному році була продовжена робота з подальшої інтеграції «Вісника МДУ» до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus (Польща) та розпочато роботу з розміщення повних текстів у цій наукометричній базі з метою відстеження кількості цитувань. Угода з Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України дозволила надавати інформацію про «Вісник МДУ» до реферативної бази даних «Україніка наукова», а створення бібліометричних профілів всіх серій «Вісника МДУ» дозволило взяти участь у Рейтингу наукових періодичних видань в системі «Бібліометрика української науки». Також у звітному році було створено та приєднано до «Бібліометрики української науки» науковий профіль Маріупольського державного університету як організації.

На 01.01.2019 серії «Вісника МДУ» представлені:

- у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus (Польща);
- у відкритих міжнародних репозитаріях наукової інформації OCLC WorldCat, Соціонет, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR), The Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR), Research Papers in Economics (RePEc);
- у каталозі періодичних видань Ulrich's Periodicals Directory.

Таблиця 3

Результати оцінювання серій «Вісника МДУ» в Index Copernicus (2015-2017 рр.)

Рік	Філологія	Економіка	Філософія, культурологія, соціологія	Історія. Політологія	Право
2015	37,91	43,16	40,29	39,82	36,53
2016	58,77	57,05	56,33	49,87	46,07
2017	70,80	63,12	65,84	69,18	57,93

Таблиця 4

Порівняння даних наукових профілів серій «Вісника МДУ» за версією Google Академія

Назви серій	Кількість випусків	Кількість цитувань	Індекс Хірша
Економіка	1-10	182	5
Право	1-10	159	5
Філософія, культурологія, соціологія	1-8	42	3
Історія. Політологія	1-11	50	3
Філологія	4-11	62	3

Розпочато підготовчу роботу з інтеграції «Вісника МДУ» до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science:

- проаналізовано вимоги експертної ради Web of Science до наукових журналів;
- складено інформаційно-аналітичну довідку щодо відповідності «Вісника МДУ» цим вимогам за 30 критеріями у 5 категоріях.
- на спільному засіданні членів редакційних колегій всіх серій «Вісника МДУ» були обговорені та ухвалені найближчі заходи, необхідні для поступового виконання вимог, необхідних для інтеграції університетського видання до Web of Science.

Також у звітному році, відповідно до Наказу МОН України від 15.01.2018 за № 32 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України», було розпочато роботу з підготовки серій «Вісника МДУ» з його включення до оновленого переліку фахових видань.

З метою підвищення якості наукової комунікації та рейтингу університету, подальшої інтеграції університетської науки до світового наукового простору була подовжена робота з подальшого розвитку *Електронного інституційного репозитарію Маріупольського державного університету* (eIR MSU) <http://repository.mdu.in.ua/>. На 01.01.2019 репозитарій налічує 608 праць, кількість звернень до них – 17 427.

Науково-дослідна діяльність бібліотеки здійснювалась в рамках проведення досліджень з питань краєзнавства, організації, збереження і використання фондів, обслуговування читачів, інформаційної справи. За результатами досліджень опубліковано 17 статей, здійснено 14 докладів на семінарах та конференціях. За краєзнавчими дослідженнями на каналі ТВ-7 маріупольського телебачення було створено ряд стрічок серії «Легенди Маріуполя», розпочато роботу зі створення електронної бази даних «Краєзнавство». Для керівників і фахівців бібліотек Маріуполя та Донецької області було організовано засідання круглого столу «Книга в бібліотечному просторі: нові та традиційні формати».

Протягом року фахівцями бібліотеки було продовжено видання бібліографічних покажчиків серій «Публікації кафедр МДУ», «Праці вчених МДУ», «Фонд рідкісної та цінної книги НБ МДУ», «Маріупольський державний університет: інформ-моніторинг ЗМІ»; разом зі Школою педагогічної майстерності, що діє на базі

університету під керівництвом професора Ю.М. Косенко, було випущено збірник «Актуальні проблеми професійної діяльності викладача вищої школи : збірник тез доповідей викладачів та слухачів Школи педагогічної майстерності Маріупольського державного університету».

Культурно-просвітницька та соціокультурна діяльність бібліотеки була спрямована на формування у студентської молоді поваги до історії, культурної спадщини свого народу й світу, виховання гармонійної, відкритої до творчого розвитку особистості. Для студентів проводилися заходи, які у значній мірі визначалися замовленнями кафедр та уподобаннями студентів. Це – арт-година «Сучасна музична Шевчекіана», віртуальна екскурсія «Найназвичайніші музеї Європи», вікторина «Історія рідного міста», літературний вечір «Сто годин щастя», присвячений творчості В. Тушнової, зустрічі з маріупольськими поетами тощо.

Протягом року бібліотекою було організовано понад 80 книжкових виставок: надходжень нової літератури, тематичних, до пам'ятних дат вітчизняної та світової історії, літератури та культури. Це – «Книги, якими захоплюється весь світ», «Гаємниці планети фантастики та пригод», «Невичерпна духовна скарбниця: до Дня української писемності та мови», «Легка крилатість пензля: творчість художників різних епох та стилів», «Європейська культура крізь призму часу», «Духовна криниця українських традицій». До Дня Соборності України та до Дня пам'яті героїв Крут демонструвалися книжково-ілюстративні виставки «Злука: дзвони єднання», «На Аскольдовій могилі – українській цвіт». Євроатлантичні прагнення України висвітлювалися у виставках «Євроатлантична інтеграція – визначальна віха цивілізаційного вибору України», «Україна – НАТО: 21 рік Хартії Особливого партнерства» тощо. Також виставкова діяльність бібліотеки сприяла популяризації вітчизняного наукового надбання: «На шляху пошуку наукових істин: наукові роботи викладачів МДУ»; «Сто років НАНУ: здобутки і перспективи».

В рамках проекту «Мандрівна Галерея» Американського дому (Київ) демонструвалися пересувні фотовиставки «Не дайте нам заснути, поки ми йдемо», «Батьківщина у вигнанні», «Більше ніколи поза увагою: жінки, які стикаються з множинними формами дискримінації».

Бібліотека брала участь у I міжнародному фестивалі «Маріупольська книжкова толока» та у I фестивалі ковалів у Маріуполі «Сталеве джерело», приурочене до 240-річчя міста. Також протягом року проводилися культурно-пізнавальні заходи для слухачів Університету третього віку й пішохідні красназавчі екскурсії для школярів й мешканців міста, маріупольських та іноземних журналістів. Всього для студентів університету та мешканців міста протягом звітнього року було проведено 228 заходів (книжкових і віртуальних виставок, літературних вечорів, вікторин, зустрічей, арт-годин, екскурсій тощо).

У звітному році на базі бібліотеки за участю Надзвичайного і Повноважного Посла США в Україні Марі Йованович відбулося офіційне відкриття *Маріупольського інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку»* («*Mariupol Window on America Center*»). Мета Центру полягає в сприянні взаєморозуміння між українським і американським народами, наданні актуальної інформації про суспільне, політичне та культурне життя США, популяризації англійської літератури. Центр було створено за сприянням та фінансовій підтримці Посольства США в Україні й наразі він став осередком американської культури в Маріуполі з потужним англійським фондом літератури та електронними інформаційними ресурсами. У Центрі проходять зустрічі випускників міжнародних програм, що фінансуються американським урядом, семінари, фотовиставки, лекції, перегляди американських фільмів та інші інформаційні, науково-комунікативні та культурні заходи. Також всі бажаючи можуть вдосконалювати знання англійської мови, став учасником The English speaking movie fans club.

У 2018 році бібліотекою була продовжена співпраця з:

- Посольством США в Україні в рамках проекту «Вікно в Америку»;
- Американським домом (Київ);
- НБУ ім. В.І. Вернадського у формуванні БД «Портал наукової періодики»;
- ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у створенні єдиного інформаційного середовища бібліотек освітянської мережі;

- ДОУНБ у корпоративному проєкті з каталогізації «Придніпровський корпоративний каталог»;
- бібліотеками Маріуполя у корпоративних проєктах «Зведена база періодичних видань бібліотек м. Маріуполя», «На допомогу бібліотечно-інформаційній діяльності»;
- Маріупольським краєзнавчим музеєм, Маріупольською міською організацією краєзнавців, Національною спілкою краєзнавців України;
- Фондом збереження культурної спадщини Маріуполя.

Основні завдання на 2019 рік:

- документальне та інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності університету;
- подальший розвиток інформаційних електронних та документальних ресурсів;
- автоматизація книговидачі;
- сприяння інтеграції університетської науки до світового інформаційного простору;
- подальший розвиток Маріупольського інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» («Mariupol Window on America Center»);
- корпоративна діяльність з бібліотеками країни й установами у створенні єдиного освітнього та наукового інформаційного простору; міжнародне співробітництво.